

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Papur Briffio ar Ddiweithdra Mai 2011

Mae'r papur briffio misol hwn yn rhoi trosolwg ystadegol o dueddiadau diweithdra. Caiff gwybodaeth am etholaethau'r Cynulliad, Cymru a chenhedloedd a rhanbarthau'r DU ei chynnwys.

Gwasanaeth
Ymchwil

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Mae'r Gwasanaeth Ymchwil yn darparu ymchwil a gwybodaeth arbenigol a ddiuedd er mwyn cefnogi Aelodau a phwyllgorau'r Cynulliad i gyflawni swyddogaethau craffu, deddfwriaethol a chynrychioliadol Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Mae briffiau gan Wasanaeth Ymchwil yn cael eu hysgrifennu ar gyfer Aelodau'r Cynulliad a'u staff. Mae'r awduron ar gael i drafod y papurau gydag Aelodau a'u staff ond nid yw'n bosibl rhoi cyngor i'r cyhoedd. Croesawn sylwadau ar ein briffiau; os oes gennych unrhyw sylwadau gallwch eu hanfon i'r cyfeiriad post neu e-bost isod.

Gellir cael gafael ar fersiwn electronig o'r papur ar safle'r Cynulliad Cenedlaethol yn:
www.cynulliadcymru.org/bus-assembly-publications-research.htm

Mae copïau printiedig hefyd ar gael yn Llyfrgell yr Aelodau:
Y Gwasanaeth Ymchwil
Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1NA

E-bost: Research.Service@wales.gov.uk

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2011
Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difriol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Papur Briffio ar Ddiweithdra
Mai 2011

Leon Goberman

Rhif dogfen: 11 / 025

Gwasanaeth
Ymchwil

Papur Briffio ar Ddiweithdra: Mai 2011

Cyflwyniad

Caiff ystadegau am ddiweithdra eu cyhoeddi'n fisol gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (y Swyddfa Ystadegau). Caiff y papur hwn ei ryddhau'n fuan wedi i ddata'r Swyddfa Ystadegau gael ei gyhoeddi. Nod y papur yw darparu crynodeb o'r sefyllfa ddiweddaraf am ddiweithdra yng Nghymru a'r Deyrnas Unedig.

Mae adran 1 yn cynnwys y prif ffigurau a dadansoddiadau. Ceir rhagor o wybodaeth yn adrannau 2 i 5.

Yn ogystal â gwybodaeth am y Sefydliad Llafur Rhyngwladol (ILO) a dulliau o fesur nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra, mae'r papur hwn yn cynnwys ffigurau answyddogol o gyfraddau nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn Etholaethau'r Cynulliad. Mae y rhain yn fesuriadau gwahanol i'r rhai a gaiff eu cyhoeddi gan y Swyddfa Ystadegau. Oherwydd newid yn y fethodoleg, nid yw'n bosibl cymharu'r canrannau answyddogol yn y papur briffio hwn gyda chanrannau sydd wedi'u cyhoeddi mewn papurau cyn mis Awst 2010. Ceir rhagor o wybodaeth yn yr Atodiad Technegol.

1: Y prif ffigurau

Ffigurau diweithdra'r Sefydliad Llafur Rhyngwladol (ILO) ¹

- Canran diweithdra ILO Cymru o fis Ionawr i fis Mawrth 2011 oedd 7.7 y cant. Mae hyn yn cymharu â 9.3 y cant o fis Ionawr i fis Mawrth 2010. *Ffigur 2.1*;
- O fis Ionawr i fis Mawrth 2011, roedd ffigurau diweithdra ILO Cymru yn 112,000. Mae hyn yn ostyngiad o 10,000 ers y chwarter blaenorol ac yn ostyngiad o 22,000 ers y flwyddyn flaenorol;
- Canran ILO ar gyfer dynion oedd 9.0 y cant, o'i gymharu â 6.3 y cant ar gyfer menywod. *Ffigur 2.1*;
- Roedd canran ILO Cymru yn gydradd ail (gyda'r Alban) allan o bedair gwlad y Deyrnas Unedig. *Tabl 3.1*; ac
- Yn ôl ei chyfradd ILO, daeth Cymru yn gydradd chweched (gyda'r Alban a Dwyrain Canolbarth Lloegr) allan o ddeuddeg o wledydd a rhanbarthau'r Deyrnas Unedig. *Ffigur 4.1*.

Nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra ²

- Ym mis Ebrill 2011, cyfanswm nifer y bobl a oedd yn hawlio budd-dal diweithdra yng Nghymru oedd 5.0 y cant. Mae hyn yn cymharu â 5.3 y cant ym mis Ebrill 2010. *Ffigur 2.2*;
- Gwelwyd cynnydd o 100 yng nghyfanswm nifer y bobl a oedd yn hawlio budd-dal diweithdra yng Nghymru ers y mis blaenorol, a gostyngiad o 3,900 ers mis Ebrill y llynedd;
- Gyda chanran o 6.7 y cant, Gogledd Iwerddon sydd â'r gyfradd uchaf o bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn y Deyrnas Unedig. Canran Cymru yw'r trydydd uchaf. *Tabl 3.2*;

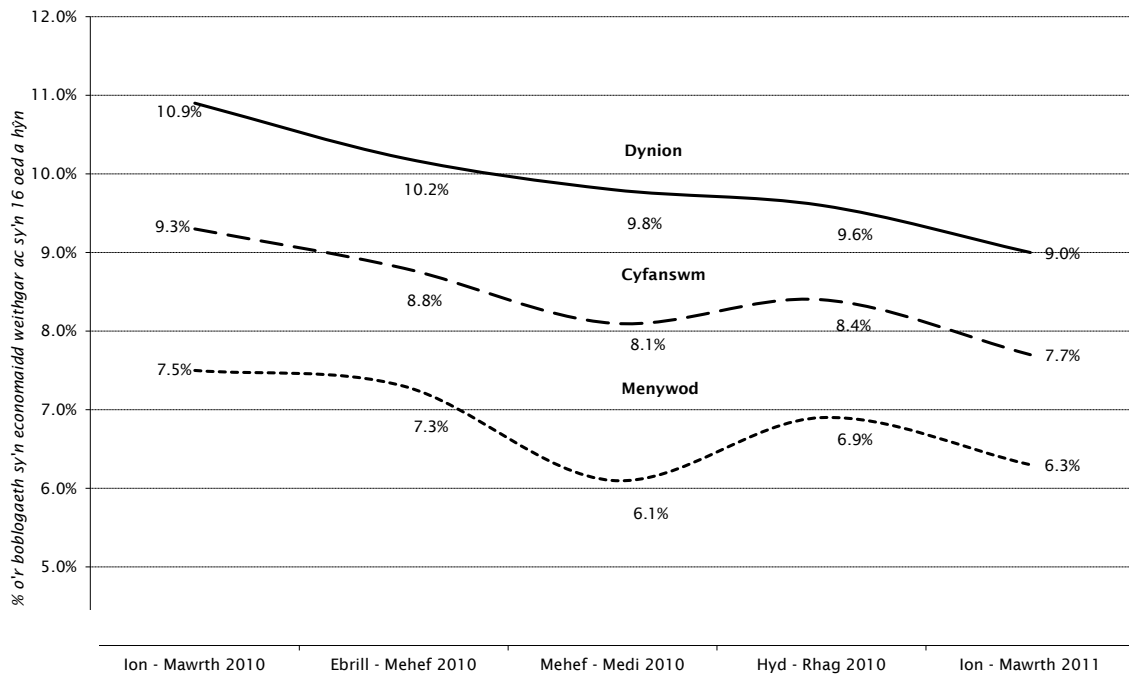
¹ Canran diweithdra'r **Sefydliad Llafur Rhyngwladol (ILO)** yw nifer ILO o'r bobl sy'n ddi-waith fel canran o'r boblogaeth economaidd weithgar sy'n 16 oed a hŷn. Mae hyn yn cynnwys y rhai sydd heb waith ond sydd eisiau swydd, y rhai sydd wedi bod yn chwilio am waith yn y pedair wythnos diwethaf ac sydd ar gael i ddechrau gweithio yn y pythefnos nesaf; a'r rhai sydd heb waith, sydd wedi dod o hyd i swydd ac sy'n aros i ddechrau gweithio o fewn y pythefnos nesaf. Mae'r ffigurau'n deillio o arolygon o gartrefi a gaiff eu cynnal bob chwarter blwyddyn gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol a rhain yw'r prif ddull o fesur diweithdra yn y Deyrnas Unedig.

² Dim ond pobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith sydd wedi'u cyfrif yn y dull mesur **nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra**. Mae'n is na diffiniad yr ILO, oherwydd nid oes gan rai pobl sy'n ddi-waith yr hawl i fudd-dal diweithdra, neu maent yn dewis peidio â gwneud hynny. Mae canrannau Etholaethau'r Cynulliad yn amcangyfrifon answyddogol a gynhyrchwyd gan Wasanaeth Ymchwil yr Aelodau (gweler yr Atodiad Technegol).

- Ym mis Ebrill 2011, roedd canran y bobl a oedd yn hawlio budd-dal diweithdra yng Nghymru yn ei gosod yn seithfed allan o ddeuddeg o wledydd a rhanbarthau'r Deyrnas Unedig. *Ffigur 4.2*; a
- Yr Etholaethau Cynulliad gyda'r canrannau hawlio budd-dal diweithdra uchaf ym mis Ebrill 2011 (yn seiliedig ar amcangyfrifon answyddogol) oedd Blaenau Gwent (gyda 10.7 y cant) a Merthyr Tudful a Rhymni (gyda 10.2 y cant). Yr etholaethau â'r amcangyfrifon canrannau hawlio budd-dal diweithdra isaf oedd a Ceredigion (2.7 y cant) a Sir Drefaldwyn (2.6 y cant). *Tabl 5.2*.

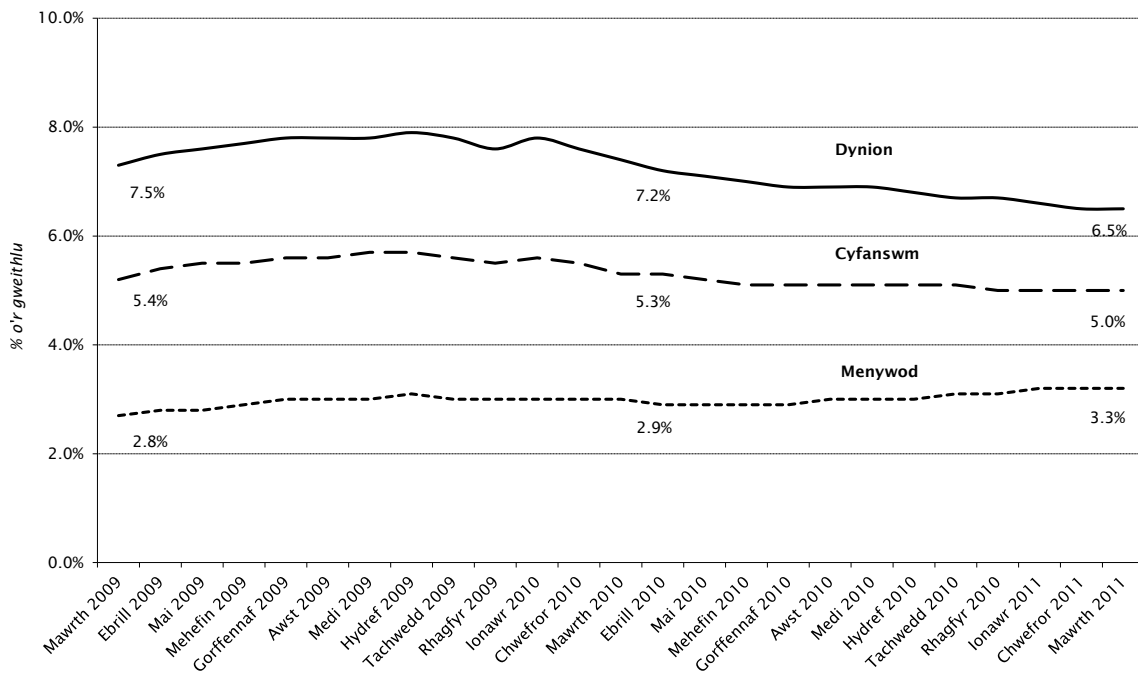
2: Ystadegau ar ddiweithdra yng Nghymru ³

Ffigur 2.1: Canran diweithdra ILO

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

Ffigur 2.2: Canran y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

³ Gweler yr Atodiad Technegol am ddiffiniadau o ddata diweithdra a ddefnyddiwyd yn y papur hwn.

3: Ystadegau ar ddiweithdra ar gyfer y Deyrnas Unedig

Tabl 3.1: Canran diweithdra ILO

Mis Ionawr i fis Mawrth	Cymru	Lloegr	Yr Alban	Gogledd Iwerddon	Y Deyrnas Unedig
2011	7.7	7.8	7.7	7.2	7.7
2010	9.3	7.9	8.1	6.8	8.0
2009	7.6	7.2	5.9	6.2	7.1

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol / StatsCymru

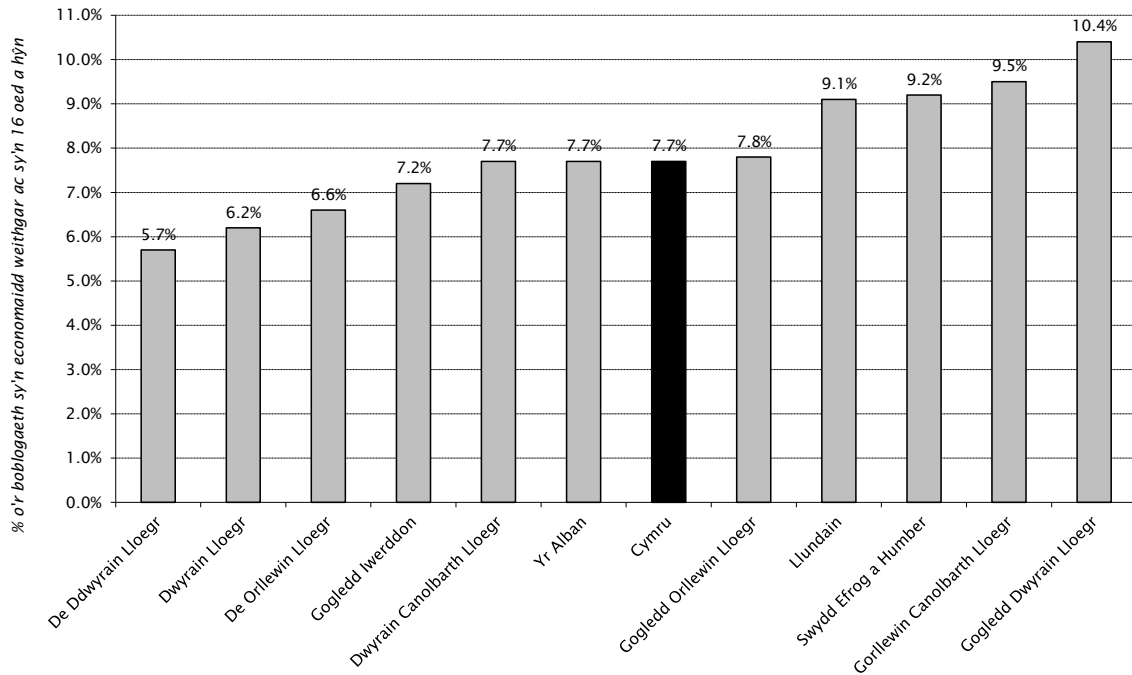
Tabl 3.2: Canran y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra

Mis Ebrill	Cymru	Lloegr	Yr Alban	Gogledd Iwerddon	Y Deyrnas Unedig
2011	5.0	4.4	5.1	6.7	4.6
2010	5.3	4.6	5.0	6.3	4.7
2009	5.4	4.6	4.5	5.3	4.6

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol / StatsCymru

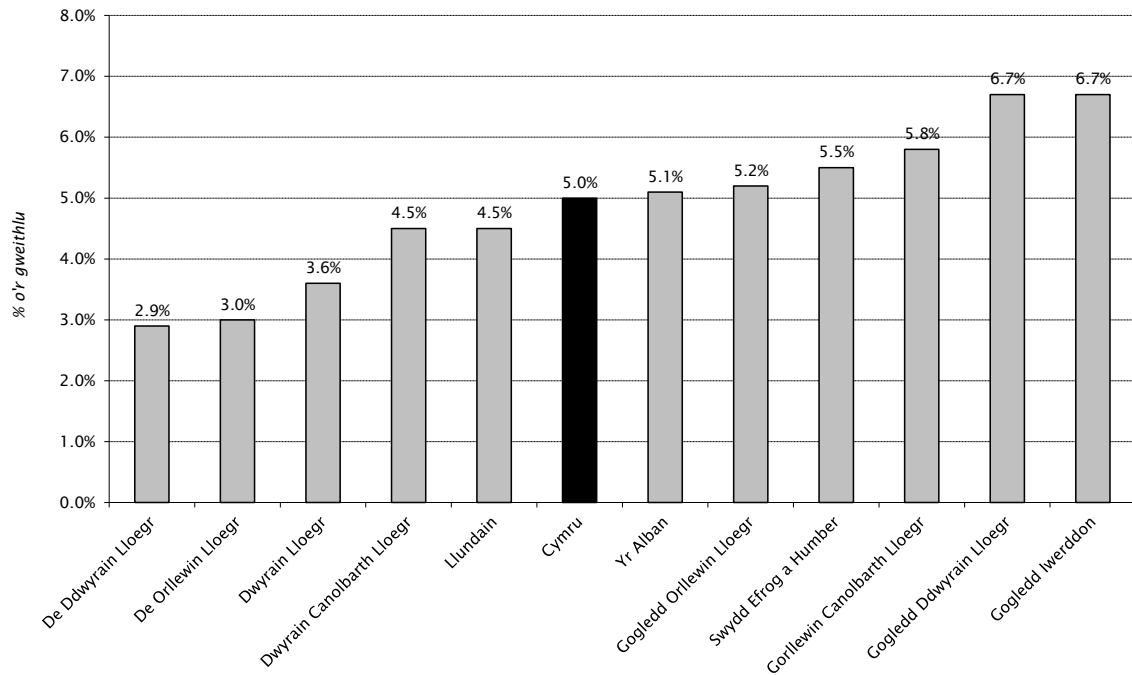
4: Ystadegau ar ddiweithdra yng ngwledydd a rhanbarthau'r Deyrnas Unedig

Ffigur 4.1: Canran diweithdra ILO (o fis Ionawr i fis Mawrth 2011)

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

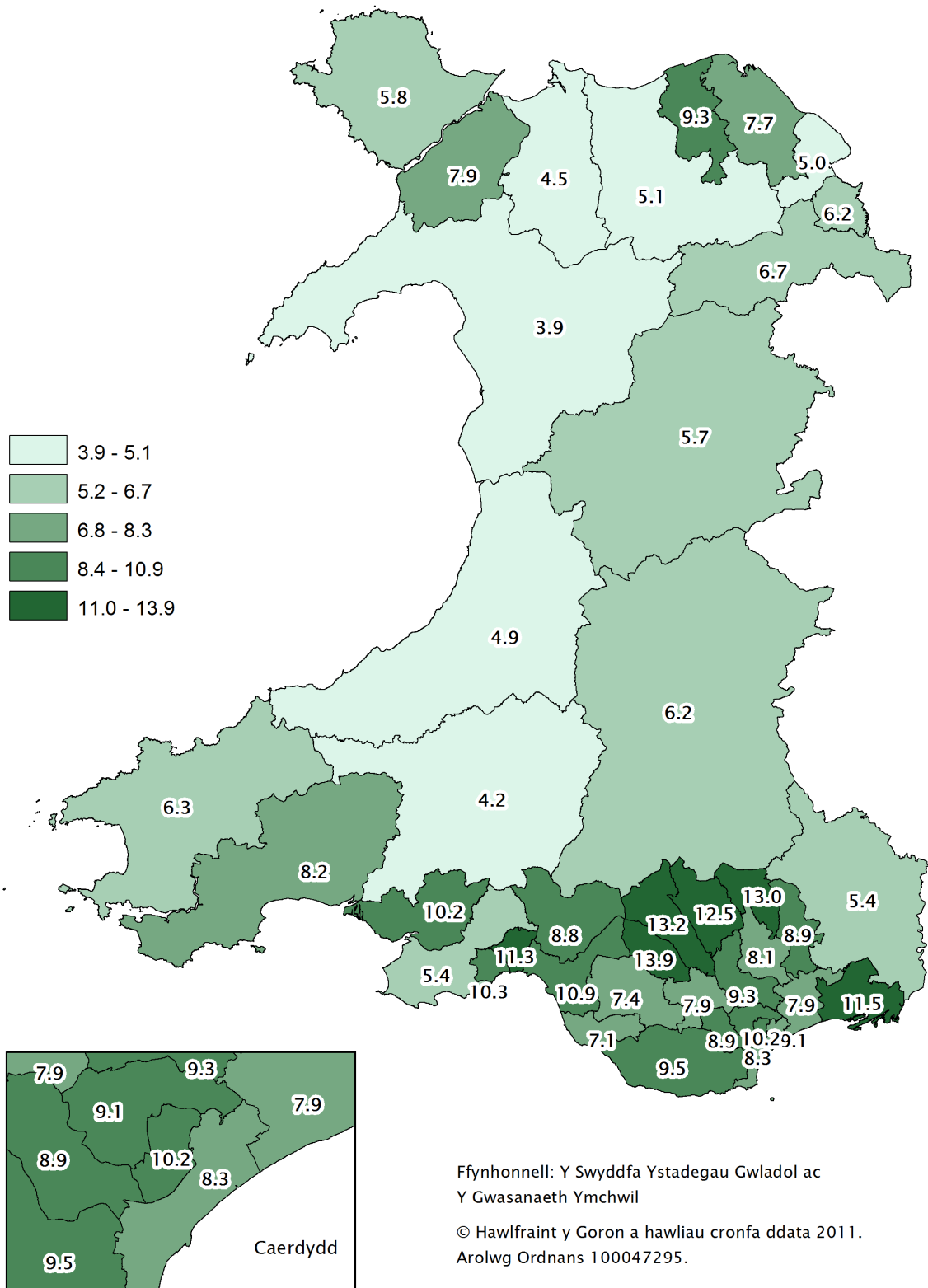
Ffigur 4.2: Canran y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra (Ebrill 2011)

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

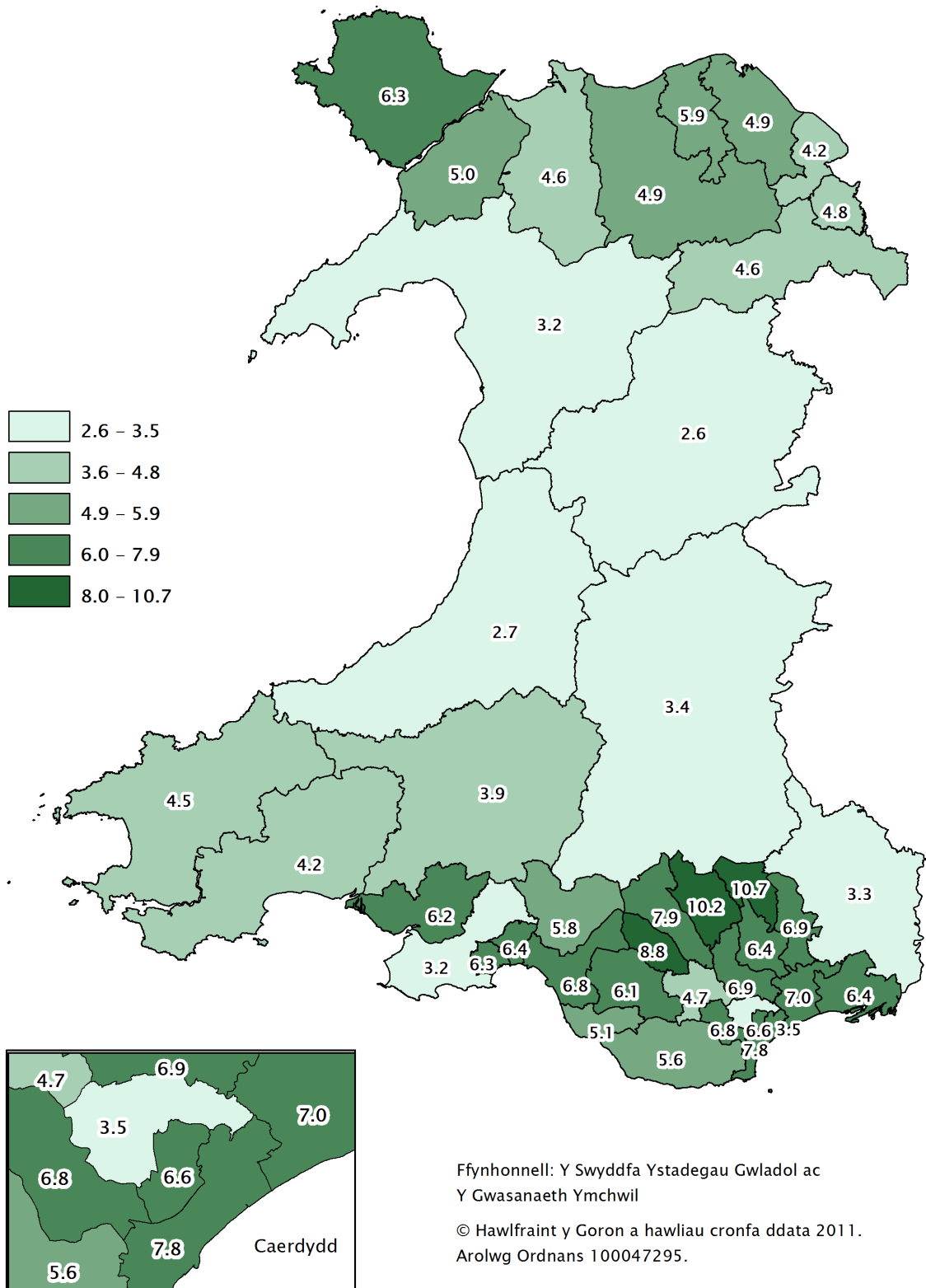
5: Ystadegau ar ddiweithdra yn Etholaethau'r Cynulliad

Map 5.1: Canran diweithdra ILO yn ôl Etholaethau'r Cynulliad (Hydref 2009 i Medi 2010)⁴

⁴ Y data diweddaraf sydd ar gael (ni addasir hwn yn dymhorol). Y gyfradd yw nifer ILO o'r bobl sy'n ddi-waith fel canran o'r boblogaeth economaidd weithgar sy'n 16 oed a hŷn.

Map 5.2: Canran answyddogol o'r bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn ôl Etholaethau'r Cynulliad, Ebrill 2011 ⁵

⁵ Ffynhonnell: Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau. Pobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith fel **canran** o'r boblogaeth economaidd weithgar sydd rhwng 16 a 64 oed. Gweler yr atodiad technegol am fanylion.

Tabl 5.1 Canran y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn ôl Etholaethau'r Cynulliad, Ebrill 2011

ni addasir lwn yn dymhorol

Etholaeth	Dynion	Menywod	Pobl
Aberafan	1,257	494	1,751
Aberconwy	814	287	1,101
Alun a Glannau Dyfrdwy	1,111	552	1,663
Arfon	945	344	1,289
Blaenau Gwent	1,982	973	2,955
Bro Morgannwg	1,808	716	2,524
Brycheiniog a Sir Faesyfed	700	329	1,029
Caerffili	1,716	790	2,506
Canol Caerdydd	1,849	626	2,475
Castell-nedd	1,262	496	1,758
Ceredigion	606	265	871
Cwm Cynon	1,501	671	2,172
De Caerdydd a Phenarth	2,532	1,065	3,597
De Clwyd	1,077	447	1,524
Delyn	902	462	1,364
Dwyfor Meirionnydd	567	236	803
Dwyrain Abertawe	1,542	629	2,171
Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr	770	376	1,146
Dwyrain Casnewydd	1,540	625	2,165
Dyffryn Clwyd	1,314	543	1,857
Gogledd Caerdydd	1,025	432	1,457
Gorllewin Abertawe	1,427	490	1,917
Gorllewin Caerdydd	1,937	792	2,729
Gorllewin Caerfyrddin a De Sir Benfro	972	363	1,335
Gorllewin Casnewydd	1,840	798	2,638
Gorllewin Clwyd	1,064	418	1,482
Gŵyr	748	335	1,083
Islwyn	1,365	647	2,012
Llanelli	1,356	601	1,957
Merthyr Tudful a Rhymni	1,926	898	2,824
Mynwy	809	387	1,196
Ogwr	1,372	605	1,977
Pen-y-bont ar Ogwr	1,216	511	1,727
Pontypridd	1,202	508	1,710
Preseli Sir Benfro	996	395	1,391
Rhondda	1,621	702	2,323
Sir Drefaldwyn	511	274	785
Tor-faen	1,710	737	2,447
Wrecsam	1,123	465	1,588
Ynys Môn	1,288	517	1,805

Ffynhonnell: Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

Tabl 5.2: Canran answyddogol y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn seiliedig ar gartrefi yn Etholaethau'r Cynulliad, Ebrill 2011 (a)

ni addasir hwn yn dymhorol

Et holaeth	Dynion	Menywod	Pobl
Aberafan	8.8	4.3	6.8
Aberconwy	6.3	2.6	4.6
Alun a Glannau Dyfrdwy	5.1	3.0	4.2
Arfon	6.8	2.9	5.0
Blaenau Gwent	13.0	7.8	10.7
Bro Morgannwg	7.5	3.4	5.6
Brycheiniog a Sir Faesyfed	4.2	2.4	3.4
Caerffili	8.6	4.8	6.9
Canol Caerdydd	9.1	3.6	6.6
Castell-nedd	7.6	3.6	5.8
Ceredigion	3.4	1.8	2.7
Cwm Cynon	10.1	5.4	7.9
De Caerdydd a Phenarth	10.2	5.0	7.8
De Clwyd	5.9	3.0	4.6
Delyn	4.9	3.1	4.1
Dwyfor Meirionnydd	4.1	2.1	3.2
Dwyrain Abertawe	8.4	4.1	6.4
Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr	4.9	2.8	3.9
Dwyrain Casnewydd	8.2	4.1	6.4
Dyffryn Clwyd	7.8	3.7	5.9
Gogledd Caerdydd	4.6	2.2	3.5
Gorllewin Abertawe	8.4	3.6	6.3
Gorllewin Caerdydd	9.0	4.2	6.8
Gorllewin Caerfyrddin a De Sir Benfro	5.7	2.5	4.2
Gorllewin Casnewydd	9.0	4.6	7.0
Gorllewin Clwyd	6.4	3.0	4.9
Gŵyr	4.1	2.2	3.2
Islwyn	7.9	4.6	6.4
Llanelli	7.9	4.2	6.2
Merthyr Tudful a Rhymni	12.6	7.2	10.2
Mynwy	4.1	2.4	3.3
Ogwr	7.6	4.2	6.1
Pen-y-bont ar Ogwr	6.6	3.3	5.1
Pontypridd	6.1	3.0	4.7
Preseli Sir Benfro	5.8	2.8	4.5
Rhondda	11.0	6.0	8.8
Sir Drefaldwyn	3.1	2.0	2.6
Tor-faen	8.8	4.6	6.9
Wrecsam	6.3	3.1	4.8
Ynys Môn	8.1	4.0	6.3

Ffynhonnell: Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau

(a) Pobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith fel canran o'r boblogaeth economaidd weithgar sydd rhwng 16 a 64 oed. Gweler yr atodiad technegol am fanylion.

Atodiad Technegol: Diffiniadau o ddata diweithdra

Diweithdra ILO

Diffiniad: Diweithdra ILO (Y Sefydliad Llafur Rhyngwladol) yw nifer y bobl sydd heb waith ond sydd eisiau swydd, y rhai sydd wedi bod yn chwilio am waith yn y pedair wythnos diwethaf ac sydd ar gael i ddechrau gweithio yn y pythefnos nesaf; a'r rhai sydd allan o waith, sydd wedi dod o hyd i swydd ac sy'n aros i ddechrau gweithio o fewn y pythefnos nesaf.

Y fethodoleg a ddefnyddiwyd i gyfrifo'r canrannau: Caiff canrannau ILO eu cyfrifo fel canran o'r boblogaeth sy'n 16 oed a hŷn ac sy'n economaidd weithgar. Mae 'economaidd weithgar' yn golygu pobl sydd mewn gwaith neu sy'n ddi-waith yn ôl diffiniad yr ILO.

Ffynhonnell: Mae niferoedd diweithdra'r ILO yn deillio o arolwg o'r llafurlu. Mae'r arolwg, a gaiff ei gynnal gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol, yn sampl o tua 60,000 o gartrefi yn y Deyrnas Unedig. Mae'r Swyddfa Ystadegau yn nodi bod newidiadau rhanbarthol o chwarter i chwarter yn gallu amrywio mewn samplau **a dylid eu dehongli yng nghyd-destun newidiadau dros sawl chwarter, yn hytrach nag yn unigol.** Mae'r ffigurau hefyd wedi'u haddasu gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol er mwyn ystyried ffactorau tymhorol.

Argaeledd daearyddol: Mae natur sampl arolwg o'r llafurlu yn golygu nad yw data am ardaloedd yng Nghymru (er enghraifft Etholaethau'r Cynulliad ac awdurdodau lleol) ar gael bob tri mis. Dim ond bod 12 mis mae data am Etholaethau'r Cynulliad ar gael, a gaiff ei ddiweddarau unwaith bob chwarter blwyddyn.

Defnydd: Mesuriad diweithdra ILO yw'r prif ddangosydd diweithdra yn y Deyrnas Unedig bellach. Mae'n fesuriad mwy amlinellol o ddiweithdra na'r dull o fesur nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra, ac yn galluogi cymharu canrannau'n rhyngwladol. Defnyddir y diffiniad gan y mwyafrif o wledydd, yn ogystal ag Eurostat (Swyddfa Ystadegau yr Undeb Ewropeaidd) a'r Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD).

Y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra

Diffiniad: Mae hwn yn ddull sy'n mesur faint o bobl sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith.

Y fethodoleg a ddefnyddiwyd i gyfrifo'r canrannau: Defnyddiwyd dau ddull yn y papur hwn;

1. Canrannau yn seiliedig ar y gweithle. Mae'r canrannau hyn wedi'u cyfrifo fel nifer y bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra ym mhob ardal fel canran o'r swyddi yn y gweithlu, gan gynnwys faint o bobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra. Defnyddir y dull hwn ar gyfer yr holl ffigurau a thablau, ar wahân i'r rhai sy'n cynnwys ffigurau am Etholaethau'r Cynulliad; a
2. Canran answyddogol y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra. Mae'r etholaethau ar gyfer Senedd y Deyrnas Unedig, a gyflwynwyd ar gyfer etholiad cyffredinol 2010, **yr un peth** ag Etholaethau'r Cynulliad. Mae ystadegau **cyfran** y rhai sy'n hawlio budd-dal mewn **etholaethau** ar gael gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Mae'r cyfrannau hyn yn defnyddio ystadegau o'r boblogaeth sydd rhwng 16 a 64 oed fel enwadur, ac felly nid ydynt yn rhoi ystyriaeth i'r gwahaniaethau rhwng ardaloedd sy'n economaidd weithgar.

Mae **canran** y rhai sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn **Etholaethau'r Cynulliad** wedi'u cyfrifo gan Wasanaeth Ymchwil yr Aelodau, drwy fynegi nifer y rhai sy'n hawlio budd-dal fel canran o'r boblogaeth sy'n weithgar economaidd, sydd rhwng 16 a 64 oed, ac sy'n byw yn yr etholaeth. Mae hyn yn cynhyrchu mesuriad gwahanol o ddiweithdra i'r rhai a gynhyrchwyd gan y Swyddfa Ystadegau. Mae cyfran y bobl sy'n economaidd weithgar ym mhob etholaeth yn deillio o Gyfrifiad Poblogaeth 2001, ac wedi'u cyfrifo yn erbyn amcangyfrifon y boblogaeth sydd rhwng 16 a 64 oed ar gyfer 2008 fel y'i cynhyrchwyd gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol.

Mae hyn yn wahanol i'r fethodoleg a ddefnyddiwyd rhwng mis Mai a mis Gorffennaf 2010, oherwydd roedd nifer y rhai a oedd yn hawlio budd-dal yn cael ei fynegi fel canran o drigolion economaidd weithgar a oedd **o oed gweithio**, yn deillio o Gyfrifiad 2001 ac amcangyfrifon 2008 o'r boblogaeth. Cyn mis Mai 2010, roedd nifer y rhai a oedd yn hawlio budd-dal diweithdra yn cael ei fynegi fel canran o drigolion economaidd weithgar a oedd yn 16 oed a hŷn, yn deillio'n llwyr o Gyfrifiad

Poblogaeth 2001. Mae'r newidiadau hyn yn unol â'r fethodoleg sy'n cael ei defnyddio gan Lyfrgell Tŷ'r Cyffredin.

Ffynhonnell: Daw'r ffigurau o gofnodion gweinyddol y Ganolfan Byd Gwaith. Mae bob amser yn is na mesuriad diweithdra'r ILO, oherwydd nid oes gan rai pobl sy'n ddi-waith yr hawl i Lwfans Ceisio Gwaith, neu maent yn dewis peidio â gwneud hynny. Mae'r ffigurau hefyd wedi'u haddasu gan y Swyddfa Ystadegau er mwyn ystyried ffactorau tymhorol (ar wahân i'r rhai a ddangosir ym Mapiau 5.1 a 5.2, a Thablau 5.1 a 5.2).

Argaeledd daearyddol: Mae ar gael dros ystod eang o ardaloedd gweinyddol llai, gan gynnwys etholaethau a wardiau'r Cynulliad.

Defnydd: Er mai dim ond rhan o'r llun a geir gan yr ystadegau hyn, mae amseriad ac ymdriniaeth y dull hwn o fesur pobl sy'n hawlio budd-dal diweithdra yn ddefnyddiol er mwyn creu delwedd o'r farchnad lafur ar lefel leol.